



SZLAKIEM RUIN RZYMSKICH

Obecna Tunezja od czasów najdawniejszych zamieszkała była przez plemiona berberyjskie. Jej wybrzeża już w VIII w. p.n.e. skolonizowali Fenicjanie z Tyru, zakładając na zachodzie stolicę swego imperium w Kartaginie.

Przez kilkaset lat było ono główną potęgą w zachodnim basenie Morza Śródziemnego. Po jej zniszczeniu (w wyniku III wojny punickiej przez Rzymian w 146 r.), na gruzach punickich miast zdobywcy wzniesli miasta nowe, których rozkwit przypadł na II i III w. przed Chrystusem. W 27 r. p.n.e. cesarz August Oktawian połączył dwie prowincje: senatorską Africa Vetus i cesarską Africa Nova w jedną całość, oddając ją w zarząd prokonsulowi. Utworzona w ten sposób Africa Proconsularis obejmowała całą dzisiejszą Tunezję - bez Sahary (po Szott-el-Dzerid na południu) i przetrwała do podboju wandalskiego w 439 r.

Na Placu Róży Wiatrów

Najciekawsze z odkopanych miast to Dugga, usytuowana 7 km od miasteczka Teboursook, 110 km z Tunisu, znana już w czasach punicko-numidyjskich. Jest świetnie wkomponowana w krajobraz malowniczych skał, wznoszących się ponad doliną Wadi Khalled.

Na wzgórzu, ponad bramą wejściową, wznoszą się ruiny 4-kolumnowej świątyni Saturna, zbudowanej przez mieszczan dla cesarza Septymiusza Sewera w 195 r. p.n.e. na fundamentach punickiej świątyni Baala. Tuż obok parkingu, w jednym z lepszych punktów widokowych, znajdują się ruiny najlepiej w Tunezji zachowanego teatru rzymskiego. Ufundowany został w latach 166-169 przez kapłana M. Quadratusa dla miasta rodzinnego (120 metrów średnicy, 19 rzędów i 3 500 miejsc). W cztercu odbywają się tu coroczne festiwale teatralne.

Wyłożona antycznym brukiem ulica prowadzi do świątyni Pietas Augusta, na Plac Róży Wia-

trów (nazwa od 8-metrowej "róży wiatrów" wrytej na posadzce) i na Kapitol. Kapitołińska świątynia Jowisza, wzorowana na podobnej świątyni w Rzymie, ufundowana została przez mieszczan dla cesarza Marka Aureliusza i Luciusa Verusa. Jej tympanon przedstawia scenę ubóstwienia cesarza Augusta, którego - jako młodzieńca - unosi do nieba orzeł. Na wschód od Kapitolu rozciąga się obdługie Forum, obudowane w czasach bizantyjskich fortem oraz tzw. Dom Asheba, w którym odbywał się targ niewolników.

Najtańsze noclegi: Auberge de Jeunesse - schronisko młodzieżowe w Teboursook: 2-osobowy pokój 8 TD, czysta pościel, prysznic, w święta zamknięte lub w kwaterze prywatnej: 2-osobowy pokój 5 TD - brudno, karaluchy. Tunezyjskie schroniska młodzieżowe, mieszczące się przeważnie w zadbanych Maison de Jeunes (brak znaku z drzewkiem, napisy tylko arabskie), o zuniifikowanej w całym kraju cenie 4 TD od osoby, dostępne są tylko dla posiadaczy międzynarodowych legitymacji. IYHF.

Kapitol Thuburko Maius

Nad położonymi w odległości 3 km od miasteczka Pont-du-Fahs (62 km z Tunisu) ruinami miasta Thuburbo Maius, góruje wzgórze Kapitolu, z odrestaurowanymi 8-metrowymi kolumnami korynckimi. Ze schodów Kapitolu rozciąga się rozległy widok na ruiny Kurii, świątyni Merkurego oraz na Forum o boku 50 m. Dalej położony jest dawny Plac Targowy, niegdyś z fontannami i 20 sklepami, tzw. Dom Labiryntu oraz kolumnowy Portyk Petroniusza z potężnym architrawem i inskrypcją fundacyjną. Była tu palestra (sala gimnastyczna), o czym świadczą przechowywane w muzeum Bardo mozaiki, przedstawiające zawody sportowe. Jeszcze dalej stoją ruiny Term Letnich (3 łaźnie, marmury, mozaiki) oraz świątyni Eskulapa i Bala-Caelestis - ta ostatnia jest półokrągła, z dziedzińcem, portykiem i podium, na którym stały kiedyś posągi tych bóstw. Kompleks ruin zamykają Termy Zimowe (20 sal, portyk kolumnowy, frigidarium wyłożone mozaikami, baseny, latryny) oraz trzy bramy miejskie. Do chwili obecnej odkopano tylko niewielką część tego miasta.

Szkoła Młodzieńców w Mactoris

Imponujące są również położone w górach, 100 km za Thuburbo Maius, 162 km z Tunisu, ruiny miasta Maktar (Mactaris), którego rozkwit przypadł na przełom II i III w. p.n.e. Obok małego muzeum archeologicznego (ciekawe stele i rzeźby punicko-rzymskie!) wznosi się dawny amfiteatr i Forum, wyłożone oryginalnym brukiem antycznym. Przylega do niego od południa okazały łuk triumfalny Trajana, przebudowany później przez Bizantyjczyków na fort. Unikalnym i chyba najpiękniejszym obiektem w Mactaris są ruiny Schola Juvenes (Szkoły Młodzieńców), gdzie kształcili się członkowie elitarniej organizacji paramilitarnej. W tzw. Bazylice godne uwagi są płaskorzeźby kwiatów i zwierząt na

grobowcu Pisona. Od południowego-wschodu przylegają do niej imponujące ruiny Wielkich Term, uchodzących za najlepiej zachowane w Afryce północnej. O arystokratycznym stylu życia w Mactaris świadczy stojące poza obrębem właściwych ruin mauzoleum dostojnika rzymskiego, z płaskorzeźbą przedstawiającą scenę składania ofiar.

Nocleg: w jednym w mieście hotelu (5 TD od osoby, przy stacji autobusów do Kairuanu).

Łuk Dioklecjana w Sofetuli

Najbardziej znanymi rzymskimi ruinami na południu kraju są położone o 30 km na wschód od Kasserine ruiny Sofetuli (obecnie Sbeitla). O dobrobycie rzymskiej Sofetuli świadczą śliczne prasy do wyciskania oliwek i okazałe termy, wyłożone mozaikami. Osobliwością są też kościoły wczesnochrześcijańskie. Rozległe ruiny zajmują teren o wymiarach 1200 na 500 m. Od południa zamyka je Łuk Dioklecjana z końca III w. Mijając 4 małe forty bizantyjskie dochodzi się do ruin teatru Term Zimowych oraz kościoła Św. Serwasa. Przez wspaniałą trójdzielną Bramę Antoniusa Piusa wchodzi się na wielkie Forum, otoczone murami o wysokości 4 m, a następnie staje się przed trzema, niezłe zachowanymi świątyniami kapitołińskimi, poświęconymi Jowiszowi, Junonie i Minerwie.

Nocleg: Auberge de Jeunesse w Kasserine (Cite Ouvriere) - 4 TD od osoby.

**Tekst i zdjęcia
ZBIGNIEW HAUSER**

Beja (starożytna Vega) - scena z medyny



Sbeitla (Sofetula) - Łuk Triumfalny Dioklecjana (koniec III w.)

